

Bref frá Íslandi

með ríkisþingi Íslands. Eins og til stóð var það sett í júl með gæðþjónustu og fjálgæsk. Til kyntum boðskap konungs; en svo vantaði fjóra þingmenn, og fóru því allir hinir 36, að leita þeirra. Talið óvíst að þeir komi nokkurntíma fram; nú er sá 5. og spyrst ekkert til þeirra. En búist er við að þingmenn vilji hafa kaup sitt fyrir að leggja sig svona í hættu, enda óþarft fyrir fullvalda þjóð að klípa svo við neglur sér kaup duglegra verkamanna, þar sem tekjuhollinn er ekki nema hálf milljón áður en þingmenn eru ræstir út. Annars verður þingið lát- ið liggja á milli hluta þar til síðar.

Sócialismi.

Undir ýmsum nöfnum birtast nú hin spíta og afvegaleidda jafnaðarmenska í heiminum. Er það margt viltar hugsjónir, sem að líkindum leita til alheims bölvunar og eyðileggingar með tímanum. Þetta er líka afar hentugur sproti til að slá á strengi hins lægri hluta þjóðanna, sem ýmist fyrir ofvaxnar lífskröfur eða spíta æfi eru á vonarvöl; vantar brauð og fé, en kann hvorugt að hagnýta sér rétti- lega. Bara þetta: að eiga jafnt. Það gæti eigi orðið degi lengur, því hingað til hafa ýmsir verið býðarauki hinna, eins oft sjálf- rátt, og mundu verða það, að eins miasmunurinn sá: í fyrsta tilfelli- nu náðarbrauð, en í hinu síðara her- nám eða falskt löghald. Ut af fyrir sig er ómögulegt að mótmæla því, að sumir eru að náttúruferi beint skapaðir til að framleiða, á- vaxta og stjórna, en aðrir til að eyða og brenna, og þar hæfir an- anum svipan og he-tinum beizlið. Má vera, að framtíðin beri það í skauti sínu, að göfuga megi svo fólkið, að lánabíð og ljónið geti búið saman; en hræddur er eg um að úlfurinn reki fram í ættir, að vatnið hafi verið stævað fyrir honum. Tvö hjálparmeðöl eru viðleitni við vitfirringu þjóðanna, sem sé útlökun áfengis og neimil- isesta.

P. á G.

Aðalfundur Eimskipa- félagsins.

Aðalfundur Eimskipafélags Ís- lands var haldinn hér í gær (28. júl.). Fundurinn var haldinn í barnmannahúsinu og settur kl. 10. h. af formanni félagsstjórnar- manni Sveini Björnssyni. Fundarstjóri var kosin Jóh. Jó- hannsson bæjarfógeti með lófa- þátt, samkv. till. formanns. Fund- arstjóri kaus fyrir fundarskrifara Magnús Gíslason cand. jur., að- stöðarmann í stjórnaráðinu. Fundarstjóri úrskurðaði að fundurinn væri löglega boðaður skýrði frá því, á þaðgöngumíðar hefðu verið afhentir að fundinum fyrir 784.200 kr. af hlutafé fé- lagsins (landasjóður 100 þús., Vestur-Íslendingar 118.325 og aðrir hluthafar 565.875) eða 46,6 % og væri fundurinn því álykt- unarfer.

Formaður gaf síðan skýrslu um störf félagsins á umliðnu ári, hag þess og horfur og vitnaði til prent- aðrar skýrslu stjórnarinnar þar um og yrði of langt mál að rekja þá skýrslu hér, en einstaka atriðis verður síðar getið. En út af þess- ari skýrslu spunnust all-langar og heitar umræður um fyrirhugaða húsabyggingu félagsins. Fyrstur tók til máls Ragnar Ol- afsson konsúll frá Akureyri. Þótti honum of geist farið og heimildar- laust að ráðast í svo stórt án sam- þykkis aðalfundar. B. H. Bjarna- son tók í sama streng og lagði fram tillögu til fundarályktunar um að vita stjórnina fyrir tiltækið og skoða á hana að leggja fyrir næsta fund tillögu um breytingu á lögum félagsins í þá átt, að verksvið stjórnarinnar skuli að eins vera að annast "dagleg störf".

Formaður hélt uppi svörum sínum og sanna sig algerlega að þeirra eðnum. Og þetta var ein- mitt eins og hann gat helzt kosið: "Nú varð mér fátækt mín mesta happið; eg var hvorki fjáður né voldugur eins og hvalveiðaskip- stjórnari og hinir ríðandi lög- regluðir, svo að engin ástæða var til að hossa mér eða sýna mér stímanýkt. Eg hafði engin sýni- leg ráð, og það sem þeir því gerðu fyrir mig, gat ekki verið í von um neina endurbágu. Þeir tóku mig á heimili sín og sýndu mér gest- ríni og hæversku, en rétt eins og eg væri þeirra jafningi. Þeir fæddu mig og klæddu, en eg gekk að búgálu þeirra og leikjum, þangað til þeim fór að gleymast það, að eg væri ekki af þeirra sauðahúsi, og fóru þá að lífa eins eðjulega eins og eg væri hvergi nærri. En fyrir bragðið bauðst mér tækifæri til að kynnað þeim alveg eins og þeir áttu að sér að vera.

Eg ætla nú ekki að fara að lýsa þessari vetrardölv minni hér í þess- ari sögu, enda þótt viðkyning mín af Eskimóum þá yrði mér ekki að eins gagnleg síðar, heldur gæfi mér líka tilfelli til 5 ára frekari rannsóknna. Í fyrsta lagi komst eg þá að raun um, að enda þótt þau væri feikilega ördög fyrir Evrópu- menn að komast niður í máli Eski- móa, þá væri það ekki með öllu ómögulegt, því í lok vetrarins var eg á heimili eins Mackenzie-Eski- móa búinn að ná all-góðri undir- stöðukunnáttu í málinu. Auk þess var fólkið viðkunnalegt. Ekki einungis svo, að það væri hugðnaemt rannsóknarnefni, eins og raunar allar frumþjóðir, fyrir þann sem leggur stund á mannfæði, heldur voru þetta og glaðlyndir, öflugir og ágætir félagar. Að- vitað hefði mátt eignast óvini meðal þeirra, en þó frekar vini; það var eins og fólki flest, eins og eg og þú, en mannkostir þess þó á öllu herra stigi en vor á meðal. Hin harða lífsbaráttu þeirra við þau ördög kjör, sem þeir áttu við að búa, hafði kent þeim að lífa saman í friði og eindregni." (Bla- 2-3).

Þarna fékk V. St. og með hval- veiðamönnum að norðan fregnir af Eskimóum, sem ur í þess- ari sögu, enda þótt viðkyning mín af Eskimóum þá yrði mér ekki að eins gagnleg síðar, heldur gæfi mér líka tilfelli til 5 ára frekari rannsóknna. Í fyrsta lagi komst eg þá að raun um, að enda þótt þau væri feikilega ördög fyrir Evrópu- menn að komast niður í máli Eski- móa, þá væri það ekki með öllu ómögulegt, því í lok vetrarins var eg á heimili eins Mackenzie-Eski- móa búinn að ná all-góðri undir- stöðukunnáttu í málinu. Auk þess var fólkið viðkunnalegt. Ekki einungis svo, að það væri hugðnaemt rannsóknarnefni, eins og raunar allar frumþjóðir, fyrir þann sem leggur stund á mannfæði, heldur voru þetta og glaðlyndir, öflugir og ágætir félagar. Að- vitað hefði mátt eignast óvini meðal þeirra, en þó frekar vini; það var eins og fólki flest, eins og eg og þú, en mannkostir þess þó á öllu herra stigi en vor á meðal. Hin harða lífsbaráttu þeirra við þau ördög kjör, sem þeir áttu við að búa, hafði kent þeim að lífa saman í friði og eindregni." (Bla- 2-3).

Þarna fékk V. St. og með hval- veiðamönnum að norðan fregnir af Eskimóum, sem ur í þess- ari sögu, enda þótt viðkyning mín af Eskimóum þá yrði mér ekki að eins gagnleg síðar, heldur gæfi mér líka tilfelli til 5 ára frekari rannsóknna. Í fyrsta lagi komst eg þá að raun um, að enda þótt þau væri feikilega ördög fyrir Evrópu- menn að komast niður í máli Eski- móa, þá væri það ekki með öllu ómögulegt, því í lok vetrarins var eg á heimili eins Mackenzie-Eski- móa búinn að ná all-góðri undir- stöðukunnáttu í málinu. Auk þess var fólkið viðkunnalegt. Ekki einungis svo, að það væri hugðnaemt rannsóknarnefni, eins og raunar allar frumþjóðir, fyrir þann sem leggur stund á mannfæði, heldur voru þetta og glaðlyndir, öflugir og ágætir félagar. Að- vitað hefði mátt eignast óvini meðal þeirra, en þó frekar vini; það var eins og fólki flest, eins og eg og þú, en mannkostir þess þó á öllu herra stigi en vor á meðal. Hin harða lífsbaráttu þeirra við þau ördög kjör, sem þeir áttu við að búa, hafði kent þeim að lífa saman í friði og eindregni." (Bla- 2-3).

Halldór Kr. Þorsteinsson, með 16.442 atkv. P. A. Olafsson, með 12.444 Voru þeir Sv. B. og H. Kr. Þ. endurkosir. Ur hóp Vestur-Íslendinga voru kosir: Arni Eggertsson, með 12.497 atkv. og Jón J. Bildfell með 6017 atkv. Endurskoðandi var endurkos- inn í einu hljóði, Þórður Sveinsson kaupmaður og vara-endurskoð- andi Guðm. Böðvarsson kaup- maður. Var síðan fundi áttíð kl. 8.50 síðdegis. (Vísir.)

Dvöl mín meðal Eskimóa. (My life with the Eskimo. New York 1913.) Eftir Vilhjalm Stefánsson. (Íðunn 1919.)

Rit þetta ræðir um aðra rann- sóknarferð Vilhjálms Stefánsson- ar, en hann fékk hugmyndina að árunum 1906-07, á meðan hann var á fyrstu ferð sinni í heim- skautalöndunum. Fyrst var í ráði, að hann fylgdi Leffingwell sem mannfæðingur á rannsóknarferð hans; en svo kom þeim saman um, að V.-St. færi niður með Mackenzie-fljóti og hitt hann á Herscheleyju, 20 d. mílur vestur af fljótsmynninu. En skipið komst aldrei svo langt, og því gerði V. St. ferðina upp á eig- in spítur, búinn eins og Evrópu- maður, í léttum sumarklæðum, með byssu, skotfærum og mynda- vél. Og þannig stóð hann uppi 30 d. mílur fyrir norðan heim- skautabaug, þá er hausta tók, en þó fastakveðinn í því, að snúa ekki heim aftur, heldur leita hælis hjá einhverjum gestrisnum Eski-

hust, sem er austasta byggð hvítra manna og hálf-síðara Eskimóa ná á tímum. Þeir fóru þá þegar að finna ýmsar ljáfar, er báru vott um, að mannabyggðir hefðu verið þar ekki alls fyrir löngu (um 1850 getur Vilhj. sér til), bæði niður við ströndina og á hæðunum hringinn í kring (bla. 123). Þeir höfðu nú viðdvöl nokkra í Lang- ton-vík í suðausturhorni Franklins flóa og þar skaut Vilhj. hinn fyrsta grábjörn (ursus arctos richard- soni), sem er mjög sjaldgæf bjarn- artegund, og degi síðar fann hann hjó mikla Hortonfljótt, sem er á stærð við Hudson-fljótið. En nú byrjuðu ördöglegjarnir. Nú var kominn miður yttur og Anderson, sem var kominn, en hafði verið að sækja vistir niður að ströndinni, ókomin, en engin veiði í tjald- stað og horfur á, að eitthvert slíkt hefði hent Anderson, en þeir feyt- metislausir, sem þó ekki varð lífað án svo norðarlega, og þannig hélt þetta fram til 10. jan. 1910. Þá barst þeim nokkuð sellysi með þrem Eskimóum. Þá fóru þeir að leita að Anderson. Hann og einn fylgdarmaður hans höfðu þá feng- ið lungnabólgu og láu rúmfástir í skýlinu frá milli við ströndina á Parryhöfða. — Þar og stóð fékk Vilhj. sönnur fyrir ratið Eskimó- og Indíána, sem er í því fólgin, að fara altá í sporin sín, hversu mik- ill sem krökurinn er, ef þeir eru á ókunnum stöðum (bla. 148). "In- stinct" þeirra eru engu fleiri en vor hvítra manna og þeir hvorki betur ná ver gefin en vér svona fyrirleit. Í byrjun marz 1910 voru nú félagarnir búin að ná sér að mestu eftir lungnabólguna. En þá voru félagar hans hinir á tjald- stöðvunum komnir á kaldan klaka af matarskort, og það svo mjög, að þeir höfðu etíð upp allar húðir hans. Horfurnar voru ekki góð- ar og Eskimóarnir vildu nú halda aftur vestur á bóginn. Dr. Aad- erson hélt nú og vestur á bóginn með suma af Eskimóunum; suma vildi Vilhj. hafa eftir við Parry- höfða, en sjálfur hélt hann nú inn í landið og fékk góða veiði ásamt hinum ágætta fél- num, Nat- kusiak. Þetta var á milli þann- ari en 21. apríl 1910 lagði Vil- hjalmur og félagar hans á samt 2- orum Eskimóum upp í austur- stöðina og var ferðinni heitið alla teið austur að Coronations-flóa, eða svo langt sem V. St. fyndist ráðlegt. En allir höfðu Vestur- Eskimóarnir geig af nágrönnum sínum í austri, ef nokkrir væru, og gengu tröllasögu af (bla. 160). Þann 9. maí komu þeir auga á rekavíð á ströndinni með nýlegum axarhög- um, í sýnilega til þess að þróa, tvepar tegundar víðurinn væri, en þar eð þetta var gegnt yfir á ítt um vetrarinn á ax- á Victorneyju og rún var sögð í eyri, er meginlandið, er þeir voru á, óbyggt, hugði Vilhj. að eyjar- keggjar kynnu að lífa kennd yf- ir á ítt um vetrarinn eða voríð, til þess að ná sér í tré. En síðan kom það á daginn, eð þetta voru einmitt fastlandstærir sem Vil- hjalm grundaði að byggja ekki langt undan. Og nú fór þeim rú- hitna um hjartaræturnar. V. St. af vísindamannseðlinu og af fögn- uði yfir því að finna eitthvað nýtt, en félögum hans, Eskimóunum, af geig þeim, er þeim stóð af "Aust- anvernum". 12. maí fundu þeir "vetrasetuhúsin", sem voru ekki færri en 50, og þetta jók enn meir á ótta Eskimóa og fögnuð Vilhj. og svo fylgdu þeir slóðanum eftir fólki í norðrátt næstu daga, fundu ný og ný "hús" á tveggja til þriggja mílna færi og loks komu þeir auga á þrjá selveikara, sem sátu að selveikum á ísnum í nokk- urri fjarlægð og svo hvern af öð- rum. Eftir fyrstu spurningarnar, og er þeir vissu, að þeir kæmu í fróðsamlegum erindum, var þeim tekið með kostum og kynjum og farið með þá heim á stöðvarnar, og þegar reishanda þeim snjóhús- um alt látið uppi við þá. Þetta var á krossmessu 1910. Og þessir menn sögðu, Vilhjalmi af "hvítu

Eskimóunum", er byggju næst fyr- ur norðan sig. En nú er best að Vilhjalmur taki sjálfur til máls: Fyrsti dagur minn meðal hinna svonefndu Dolphin og Union Straits Eskimóa var sá dagur í öllu lífi mínu, sem eg hafði hugsað til með mestri eftirvæntingu, því að hann bar mig, sem hafði lagt stund á mannfæði og þó sérstaklega á það að kynnað frumþjóðunum, til þjóðar löngu líðinna tíma. Connecticut-þaðurinn í sögu Mark Twains hafði lagt til svefns á 19. öldinni og hvarflað aftur til tíma Artúrs konungs og kappa hans, er þeir ríðu á skóga í glymjandi hertýgjum, til þess að bjarga fögr- um frúm. Við, sem alla ekki höfðum lagt til svefns, stíkuðum svo að segja út úr tuttugustu öld- inni inn í land, sem bæði að menningu og andlegri atgeri var löngu á undan tímum Artúrs kon- ungs. Þessir menn voru ekki einu sinni líkir þeim, sem Caesar hafði hitt fyrir sér í Gallíu eða á Bretlandi; þeir líktust miklu frem- yldarmáður hans höfðu þá feng- ið lungnabólgu og láu rúmfástir í skýlinu frá milli við ströndina á Parryhöfða. — Þar og stóð fékk Vilhj. sönnur fyrir ratið Eskimó- og Indíána, sem er í því fólgin, að fara altá í sporin sín, hversu mik- ill sem krökurinn er, ef þeir eru á ókunnum stöðum (bla. 148). "In- stinct" þeirra eru engu fleiri en vor hvítra manna og þeir hvorki betur ná ver gefin en vér svona fyrirleit. Í byrjun marz 1910 voru nú félagarnir búin að ná sér að mestu eftir lungnabólguna. En þá voru félagar hans hinir á tjald- stöðvunum komnir á kaldan klaka af matarskort, og það svo mjög, að þeir höfðu etíð upp allar húðir hans. Horfurnar voru ekki góð- ar og Eskimóarnir vildu nú halda aftur vestur á bóginn. Dr. Aad- erson hélt nú og vestur á bóginn með suma af Eskimóunum; suma vildi Vilhj. hafa eftir við Parry- höfða, en sjálfur hélt hann nú inn í landið og fékk góða veiði ásamt hinum ágætta fél- num, Nat- kusiak. Þetta var á milli þann- ari en 21. apríl 1910 lagði Vil- hjalmur og félagar hans á samt 2- orum Eskimóum upp í austur- stöðina og var ferðinni heitið alla teið austur að Coronations-flóa, eða svo langt sem V. St. fyndist ráðlegt. En allir höfðu Vestur- Eskimóarnir geig af nágrönnum sínum í austri, ef nokkrir væru, og gengu tröllasögu af (bla. 160). Þann 9. maí komu þeir auga á rekavíð á ströndinni með nýlegum axarhög- um, í sýnilega til þess að þróa, tvepar tegundar víðurinn væri, en þar eð þetta var gegnt yfir á ítt um vetrarinn á ax- á Victorneyju og rún var sögð í eyri, er meginlandið, er þeir voru á, óbyggt, hugði Vilhj. að eyjar- keggjar kynnu að lífa kennd yf- ir á ítt um vetrarinn eða voríð, til þess að ná sér í tré. En síðan kom það á daginn, eð þetta voru einmitt fastlandstærir sem Vil- hjalm grundaði að byggja ekki langt undan. Og nú fór þeim rú- hitna um hjartaræturnar. V. St. af vísindamannseðlinu og af fögn- uði yfir því að finna eitthvað nýtt, en félögum hans, Eskimóunum, af geig þeim, er þeim stóð af "Aust- anvernum". 12. maí fundu þeir "vetrasetuhúsin", sem voru ekki færri en 50, og þetta jók enn meir á ótta Eskimóa og fögnuð Vilhj. og svo fylgdu þeir slóðanum eftir fólki í norðrátt næstu daga, fundu ný og ný "hús" á tveggja til þriggja mílna færi og loks komu þeir auga á þrjá selveikara, sem sátu að selveikum á ísnum í nokk- urri fjarlægð og svo hvern af öð- rum. Eftir fyrstu spurningarnar, og er þeir vissu, að þeir kæmu í fróðsamlegum erindum, var þeim tekið með kostum og kynjum og farið með þá heim á stöðvarnar, og þegar reishanda þeim snjóhús- um alt látið uppi við þá. Þetta var á krossmessu 1910. Og þessir menn sögðu, Vilhjalmi af "hvítu

Ekkiert að óttast. Auk þess þótt- ust þeir vita, að við byggjum ekki yfir neinum svikum, eins frjállega og einlæglega og við höfðum kom- ið til þeirra; því, eins og þeir sögðu, maður, sem býr yfir svik- um, snýr aldrei sjálfur bakinu að þeim, sem hann ætlar að koma á bak til þess að drepa. Aður en snjóhús það var búið, sem þeir fóru undir eins að byggja handa okkur, komu börn hlau- andi frá þorpinu, til þess að segja okkur, að maður þeirra væru búnar að búa okkur miðdegisvefð. Húsin voru svo litil, að það var ekki vel hægt að bjóða okkur saman á sama heimili til þess að borða; auk þess var þetta ekki síð- ur, eins og við fengum að vita síð- ar. Það var því farið með okkur sinn í hvern stað. Selvanginn, sem við höfðum hitt fyrst á ísn- um, tók mig heim með sér. Hugði hann, að sitt heimili væri hæfileg- ast til þess að veita mér fyrstu mál- tðina á meðal þeirra, því að sin- koná væri ættuð lengst að, vestan úr landi; voru meira að segja ein- hver mupnæli um það, að for- feður hennar hefðu ekki tilheyr- þessum ættstofni, heldur hefðu fluzt vestan úr landi. Hún kynni því að vilja spyrja mig einhverra fréttu.

En það kom síðar á daginn, að kona hans var ekki orðmörg, þótt hún væri umhyggjusöm húsmóð- ir, vingjarnleg og gestrisin eins og grankonur hennar. — Fyrsta spurning hljóðaði ekki um það, hvaðan og kæmi, heldur hvernig mér líði til fótanna, hvort eg væri ekki ofurlitð rakur og hvort hún mætti ekki toga af mér stigvélun og þurka þau yfir ljóskerinu? Hvort eg vildi ekki fara í þurra sokka af húsbóndanum og hvort ekki væri gat á veltunum eða jakkanum, sem hún gæti stagað saman fyrir mig. Hún hefði soð- ið handa mér ögn af selkjötti, en ekkert spikið, af því að hún vissi ekki, hvort eg vildi það hrátt eða soðið. Sjálf brytjuðu þau það niður í smábita og ætu hrátt; en enn hengi potturinn yfir ljósker- inu, svo það væri hægur hjá, og soðið væri það á svipstundu. Þegar eg sagði henni að mé- þætti það líka best hrátt, gladdi það hana mikillega. Menn líkt- ust þá hver öðrum, jöfnvel þó þeir kæmu langt að. Hún myndi því fara með mig alveg eins og hvern af sínum eigin ættstofni, sem kom- inn væri til þess að heimsækja hana langar leiðir að; og í raun réttir hlýti eg að vera af hennar stofni, því hún hefði heyrt að Á- vans Raudhundarnir, er by- gunnar, töluðu annarlegt mál, en eg talaði að eins með litlum út- lenzkubla. Þegar við komum, var hún að læra selkjöttið og þá komum um og rak nú ef því þú setuad lá á skálinu. Þá er náðaröðrin hafði orðið þess áskynja, að eg mundi hafa líkan smekk og hitt fólkið, skamtaði þú mér fram- hreifan af sel, hvar þann n. l. handa sé, til þess að vera viss um, að ekki drypi af þessum, og re- mér hann síðan ást- irhnið sí- um; næstbeita bitu þú hóu svo bónda sínum og samstæð- hinu fólkinu á líkan hátt. Þegar þessu var lokið var enn tekinn frá bitu, ef mig skyldi langa í meira; en hínu, sem eftir var, skifti í fjóra parta, að því er mér var sagt, til handa fjórum fjölskyldum, sem áttu ekkert ferskt selkjött. Litla fösturðottirin, sem var sjö-átta ára, var ekki farin að borða, en tók nú trébreitti og færði fjölskyid- um þessum kjöttið. Mér varð á að hugsa, að þessir fjórir bitar, sem burt voru sendir, væru mun- minni en skamtur hvers okkar hinna, og að þeir sem fengu mundu naumast fá fulla sæðning af; en svo sögðu hinir tveir félagar mínir mér síðar um kvíðis, að fjórir álíka bitar hefðu verið send- ir af hvoru hinna búanna, og nú veit eg, að þetta var sent úr hverju húsi, þar sem eitthvað var að (Framm. á 7. bla.)